

מינוי נכרים ונשים לתפקידים ציבוריים

א. התורה אוסרת למנות מלך נכרי (דברים יז, טו):

שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלהיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא.

חשוב: מהו טעם האיסור? מה הבעיה במינוי מלך נכרי?

רבותינו ענו מספר תשובות. **הרשב"ם** ענה (שם):

אשר לא אחיך הוא - כי יסיתכם לעבוד ע"ז.

ספר החינוך כתב (תצח):

צריך להיות על כל פנים מזרע ישראל שהם רחמנים בני רחמנים, כדי שירחם על העם שלא להכביד עולם בשום דבר מכל הדברים, ויאהב האמת והצדק והישר, כידוע בכל שהוא ממשפחת אברהם אבינו ע"ה שיש בה כל טובות אלו, וכעין שאמרו חכמי הטבע שטבע האב צפון בבניו.

הרב זולדן במאמרו הוסיף (שבנות יהודה וישראל, מינוי נכרים לתפקידים ציבוריים):

הרב נריה פירש שהסיבה היא שאין זה כבודם של ישראל שיהא אדם הבא מרחוק איש שר ושופט עליהם. הרב ד"ר שמעון פדרבוש כותב שהחשש היה שיתערבו ויעבירו על ייחודם הדתי והתרבותי, כמו רומא שהתערבה גם בעולם. שליטים זרים המיטו שואה על ארצם. בארה"ב יש חוק שרק מי שנולד שם יכול להיבחר כנשיא.

סכם את ארבעת הטעמים.

ב. התורה אוסרת כאמור בפירוש על מינוי מלך נכרי, וחכמים הרחיבו בדרשתם את

האיסור לכל השררות. כך עולה מהסוגיות שדנות במינוי גר¹ לשררה (קידושין ע"ג):

אושפזיכניה (המארח) דרב אדא בר אהבה גיורא הוה, והוה קא מנצי איהו ורב ביבי (היו רבים הגר ורב ביבי ביניהם על השררה של העיר), מר אמר: אנא עבידנא סררותא דמתא (אני אהיה הממונה על ענייני השררה בעיר), ומר אמר: אנא עבידנא סררותא דמתא; אתו (באו שניהם, רב ביבי והגר, בליווי רב אדא בר אהבה) לקמיה דרב יוסף, אמר להו, תנינא. שום תשים עליך מלך... מקרב

1. רבותינו התנאים דרשו מהפסוק שגם מינוי גר או בן לזוג שהתגייר אסור.

2. עם פירוש חברותא בסוגריים.

אחיך - כל משימות שאתה משים לא יהיה אלא מקרב אחיך. אמר ליה רב אדא בר אהבה: ואפילו אמו מישראל (ורק אביו נתגייר, גם כן פסול לשררה? שהרי המארח שלי, אמו מישראל היא?) אמר ליה: אמו מישראל - מקרב אחיך קרינא ביה (כי לא נתמעט מפסוק זה אלא מי שאמו גיורת)... רבי זירא מטפל בהו (טרח והתעסק למען הגרים, לכבדם ולהושיבם בשררה) רבה בר אבוה מטפל בהו. (אך לעומת זאת) במערבא אפילו (בארץ ישראל, אפילו מינוי פשוט כמו) ריש כורי (ממונה על בדיקת המידות) לא מוקמי מינייהו. בנהרדעא, אפי' ריש גרגותא לא מוקמי מינייהו (שוטר הממונה על חלוקת המים להשקיית שדות שלחין לא מוקמי מינייהו, מהם).

וכך פוסק הרמב"ם (מלכים א, ד):

אין מעמידין מלך מקהל גרים אפילו אחר כמה דורות עד שתהיה אמו מישראל, שנאמר לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשר לא אחיך הוא, ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות שבישראל, לא שר צבא לא שר חמשים או שר עשרה, אפילו ממונה על אמת המים שמחלק ממנה לשדות, ואין צריך לומר דיין או נשיא שלא יהא אלא מישראל, שנאמר מקרב אחיך תשים עליך מלך כל משימות שאתה משים לא יהו אלא מקרב אחיך.

חשוב: מדוע חכמים הרחיבו בדרשתם את האיסור לגר ולכל השררות? לאור לימודנו עד כה, מותר לדעתך למנות נכרי לחבר כנסת?

ג. התחלנו לגעת עד כה באיסור למנות נכרי ונפנה כעת לשאלת מינוי אישה. התורה מצווה 'שום תשים עליך מלך' והספרי דורש (קנז):

מלך, ולא מלכה... איש נכרי, מיכן אמרו האיש ממנים פרנס על הציבור ואין ממנים האשה פרנסת על הציבור.

איסור זה אינו מופיע במשנה ובגמ', והרמב"ם פוסק אותו להלכה בעקבות הספרי ומרחיב את האיסור לכל השררות כאיסור על נכרי (א, ה):

אין מעמידין אשה במלכות שנאמר עליך מלך ולא מלכה, וכן כל משימות שבישראל אין ממנים בהם אלא איש.

דרשה זו אינה מופיעה כאמור במרחבי המשנה והגמ', וזאת למרות שהיו בתולדות ישראל מלכות. הרב חיים דוד הלוי³ טוען במאמר שהדברים קשים (תחומין י, זכות האישה לבחור ולהיבחר):

3. ביוגרפיה (פרויקט השו"ת): "הרב חיים דוד ב"ר משה הלוי נולד בירושלים בשנת תרפ"ד (1924) למשפחה יוצאת טורקיה. למד בישיבת פורת יוסף (בין חבריו ללימודים היו הרב עובדיה יוסף והרב בן ציון אבא שאול), והיה לתלמידם המובהק של ראש הישיבה רבי עזרא עטייה ושל הראשון לציון הרב עוזיאל. לאחר מלחמת השחרור בה שימש כלוחם, מונה כרבן של כמה שכונות בירושלים והיה למזכירו של הרב עוזיאל, ובשנת תשי"א (1951) מונה לרב העיר ראשון לציון. בשנת תשל"ג (1973)

גם לגבי מלכה, שפסק הרמב"ם לאסור, מצאנו שתי נשים שמלכו בישראל. הראשונה, עתליה שמלכה ביהודה בימי הנביאים (מלכים ב יא). על אף היותה מרשעת לא מצאנו לשום נביא בדורה (או בדורות הבאים) שהוכיח את ישראל ואותה על כי אשה מולכת בישראל בניגוד למצוות התורה. השניה היא המלכה שלומית, שלומציון-אלכסנדרה, שמלכה אחרי בעלה אלכסנדר ינאי תשע שנים ביהודה. היא אמנם היתה מלכה מוכשרת וגם טובת לב ונאמנה לתורת ה' עפ"י חכמי התורה, אבל בכל זאת אשה, ואחותו של ר' שמעון בן שטח, שהיה תקיף מאד בהעמדת משפטי התורה על תילם. לא מצאנו לשום חכם מחכמי ישראל שמחה על שאשה מולכת בישראל בניגוד למצוות התורה. אדרבה, שלומית-אלכסנדרה (הנקראת בפי רבותינו שלמצה או שלציון) זכתה להוקרה ולכבוד מצד חכמי ישראל... בזאת הדגישו רבותינו צדקת שלומציון המלכה וצדקת אחיה, שהיה אב-בית-דין, וזכה דורם לשפע כלכלי. גם בספרי ההיסטוריה צוינה תקופת מלכותה של שלומציון כתקופה של פריחה כלכלית לארץ יהודה. עוד יצויין, שיוסיפון בסוף הספר הרביעי, הרבה בשבחה, עד שקרא לה "המלכה הקדושה", והדברים ארוכים עד מאד. לא ציטטנו כל זאת אלא כדי להוכיח ששלטון מלכה בישראל לא נתקל בשום התנגדות מצד חכמי ישראל, לא בדורה ולא בדורות שאחריה, ואף לא ברמז קל, ואדרבא זכתה לשבחים על צדקתה. הדבר אומר דרשני לשיטת הרמב"ם, שהלא על אף צדקתה ויושרה, הרי בעצם ישיבתה על כס מלכות ישראל עברה על מצוות התורה לשיטתו.

ד. טענות אלו של הרח"ד הלוי אינן מספיקות לכאורה לבדן כנגד דרשה מפורשת של הספרי והרמב"ם שפוסק כמותה. האם נוכל למצוא עמדות שחולקות במפורש על דברי הספרי והרמב"ם? בשאלת עצם פסול אישה למלכות לא מצאנו עמדה מפורשת שכזו, אולם רבותינו טענו שניתן ללמוד מדברי התוספות וראשונים רבים נוספים שהם חולקים לכל הפחות על הרחבת הפסול לכל השררות. התוספות דנים בכשרותה של אישה לדון. המשנה בנידה (ו, ד) קובעת ש'כל הכשר לדון כשר להעיד', והתוספות מקשים על כך מנשים שפסולות להעיד אך כשרות לדון. **התוספות** מביאים בקושייתם ראיה לכך שגנשים כשרות לדון (תוספות נידה נ):

נבחר לרבה של ת"א, במקומו של חברו הרב עובדיה יוסף שנבחר לרב הראשי והראשון לציון. הרח"ד הלוי נפטר בשנת תשנ"ח (1998). חיבר ספרים רבים, ביניהם הסדרה 'מקור חיים' - הלכות ומנהגים מבוארים ומסודרים בסגנון בהיר בחמישה כרכים, וקיצור הסדרה בכרך אחד בשם 'קיצור שולחן ערוך מקור חיים'... 'מקור חיים' לבנות ישראל; שו"ת 'עשה לך רב' בתשעה כרכים, תשובות בכל חלקי שו"ע ובענייני אמונה בסגנון קל ונח; שו"ת מים חיים בשלושה כרכים (נדפסו לראשונה בשנים תשנ"א - תשנ"ח [1991 - 1998]); ספר 'דבר המשפט' - שלושה כרכים על הלכות סנהדרין ברמב"ם.

כל הכשר לדון כשר להעיד - וא"ת והרי אשה דכשרה לדון כדכתיב בדבורה והיא שופטה את ישראל בעת ההיא... ואשה פסולה להעיד כדאמר בפרק שבועת העדות (שבועות דף ל.).

התוספות ענו שתי תשובות. התשובה הראשונה הסכימה עם הנחת הקושיה שאשה כשרה לדון למרות פסולה לעדות, והתמודדה עם הקושיה מהכלל של כל הכשר לדון כשר להעיד (שם):

וי"ל דהכי קאמר כל איש הכשר לדון כשר להעיד (והכלל עוסק באנשים בלבד, ונשים פסולות להעיד וכשרות לדון).

התשובה השנייה העדיפה את העולה מפשטות הכלל שרק הכשר להעיד כשר לדון, ופסלה נשים לדון (שם):

דבורה היתה דנה ע"פ הדיבור אי נמי לא היתה דנה אלא מלמדת להם הדינים.

הבא ראייה מדברי התוספות לכך שהם חולקים לכל הפחות⁴ על הרחבת הפסול לכל שררות!

וכך לומד **הרב בן ציון עוזיאל**⁵ מדברי התוספות (משפטי עוזיאל חו"מ ו):

אולם אעפ"י שבררנו שאין מהתלמוד שום רמז לדחות את הנשים מכל מניי של שררה, עדיין יש לבעל דין מקום לחלוק ולומר: אין לא ראינו ראייה. לזאת אני אומר להביא ראייה מפורשת לסתור. דהנה למדנו מדברי התוס' (נדה נ' ד"ה כל הכשר) דלחד תירוצא סבירא ליה דאשה כשרה לדון... חזו היא הוכחה ברורה שהתוס' לא סבירא להו הדרשה דכל משימות שאתה משים⁶, דאם לא כן איך אפשר למנות דיין לאשה והצבור יהיו חייבים להתדיין לפנייה, האין זו משרה של שררה? וגם לתרוצם השני שסוברים התוס' דאין אשה

4. שהרי יתכן שהם חולקים גם על דרשת הספרי שלא מופיעה בתלמוד וכפי שטען לעיל הרב חיים דוד הלוי.

5. ביוגרפיה (פרויקט השו"ת): "רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל נולד בירושלים בשנת תר"מ (1880) לאביו ר' יוסף רפאל, שהיה אב בית הדין הספרדי שבעיר. לאחר שלמד ולימד בישיבות בירושלים, הוא נתמנה בשנת תרע"א (1911) לחכם באשי (כינוי לרב ראשי בארצות העותומאניות) של יפו והגלילות, ועבד בהרמוניה ובשיתוף פעולה מלא עם הרב האשכנזי של יפו, רבי אברהם יצחק הכהן קוק. פעולותיו לטובת האוכלוסיה היהודית בארץ במשך מלחמת העולם הראשונה גרמו לכך שהוגלה על ידי השלטונות התורכיים לדמשק, אך כעבור זמן מה הצליח לחזור לארץ. בשנת תרפ"א (1921) נתמנה כרב ראשי בשאלוניקי. לאחר שנתיים עבר לכהן כרבה הראשי של תל - אביב, ובשנת תרצ"ט (1939) לאחר פטירת הרב יעקב מאיר נתמנה לרב הספרדי הראשי של ארץ ישראל והראשון לציון. הוא היה פעיל בענייני הקהילה ובפעולות ציוניות, וכתב תשובות רבות בנושאים אקטואליים. ספרי תשובותיו בשם 'משפטי עוזיאל' יצאו לאור בכמה חלקים בין השנים תרצ"ה - תש"י (1935 - 1950).

6. כלומר, שהם לא חושבים שכשם שנכרים פסולים למלכות וחכמים הרחיבו בדרשתם את הפסול לכל שררות ואפילו אחריות על חלוקת מים, כך נשים פסולות לכל שררות.

כשרה לדון (וכשם שהיא פסולה להעיד), הא כתבו: אי נמי שהיתה מלמדת, ולתירוץ זה אנו מוכרחים לומר כי מה שנאמר ויעלו אליה בני ישראל למשפט, שהיו זקוקים להוראותיה המשפטיות, ופסלותה של האשה לפי תירוץ זה, הוא רק לקבל הטענות והעדויות, אבל היא כשרה להיות שופטת במובן של מורה הוראה ומחוקק, והאין זאת שררה של כבוד? ומזה מוכח דאין הלכה זאת של הספרי מקובלת לפסק הלכה מוחלט.

ה. אם נתבונן לאור לימודנו עד כה בשאלה האם נשים כשרות לכהן כחברות כנסת ושרות, נראה ששאלה זו תלויה במחלוקת הראשונים: הרמב"ם שפוסל נשים לכל שררה כנכרי ודאי יפסול אותן מלכהן כחברות כנסת ושרות, בעוד שהראשונים שמכשירים נשים לשאר שררות יכשירו. אולם, הרב עוזיאל והרב ישראלי מחדשים שגם הרמב"ם יודה שניתן למנות נכרים ונשים לחברי כנסת ושרים. נפתח בדברי הרב עוזיאל וכהקדמה לדבריו נלמד חלק מדיונו של הרשב"א בכשרות נשים לדון. **הרשב"א** סבר שנשים פסולות לדון והתמודד עם הקושיה על כך מדבורה שהיתה כשרה לדון (שבועות ל):

וא"ת והא כתיב והיא שופטה את ישראל, יש לומר דלא שופטת ממש אלא מנהגת כשופטים ששפטו את ישראל, ואף על גב דאמר' בספרי שום תשים עליך מלך ולא מלכה (וא"כ איך היא הנהיגה את ישראל?) **התם לא מינו אותה אלא היו נוהגין בה כדין מלכה והיו נוהגים על פיה, ואי נמי שופטת ודנה** (ולכן אין קושיה מדרשת מלך ולא מלכה², ואיך היא יכלה לדון, הרי אישה פסולה לדון?) שהיו מקבלים אותה כדרך שאדם מקבל אחד מן הקרובים (שבעלי דין יכולים לקבל עליהם בהסכמה דין פסול).

הרב עוזיאל למד מדברי הרשב"א שכולם יסכימו שניתן למנות נשים כאשר המינוי נעשה מרצונו של העם וקבלתו כפי שהוא נעשה כיום, בבחירות דמוקרטיות (שם):

ואם עדיין הלב מהסס בדבר, ובאמת שכך צריך להיות ולא לדחות הספרי ופסק הרמב"ם בהוכחות ודיוקים כל שלא מצאנו מפורש נגד דעתם, בכל זאת יש מקום להכשיר בחירתם מטעם אחר, והוא: שלא נאמרה הלכה זאת אלא במנוי הנעשה ע"י סנהדרין, אבל בשאלתנו אין כאן מנוי אלא קבלה, שעל ידי הבחירות מכריע רוב הקהל את דעתו הסכמתו ואמונו לאותם הנבחרים, שהם יהיו באי כחו לפקח על כל עניניהם הצבוריים, ועל זה אפילו הרמב"ם מודה שאין כאן שום שמץ של אסור, וכן מצאנו להר"ן ז"ל (במס' שבועות ריש פ"ג) דכתב: והא דכתיב גבי דבורה - והיא שופטת את ישראל, לאו שופטת קאמר, אלא מנהגת, ואף על גב דאמרינן בספרי: שום תשים עליך מלך ולא מלכה, התם

7. זוהי ראייה נוספת לכאורה למחלוקת על הרחבת פסול נשים לכל השררות כנכרי - הרשב"א התקשה מדרשת הספרי רק לאחר שהסביר שהיא הנהיגה את כל ישראל, אך לאחר שהסביר שהיא היתה דיינית לא היה לו קשה מצד דרשת מלך ולא מלכה, אלא מצד פסול נשים לדון (מצד שאינן כשרות להעיד, וכל שפסול להעיד פסול לדון). ומכאן שהוא לא מקבל את הרחבת הפסול לכל השררות, שהרי גם משרת דיינות רגילה נחשבת כשררה.

לא מנו אותה אלא היו נוהגין על פיה, ואי נמי שופטת ודנה היתה שהיו מקבלים אותה כדרך שאדם מקבל אחד מן הקרובים. וכ"כ הרשב"א ז"ל: י"ל (שדבורה) לא שופטת ממש היתה אלא מנהגת כשופטים ששפטו את ישראל, ואף על גב דאמרינן בספרי שום תשים עליך מלך ולא מלכה, התם לא מינו אותה אלא היו נוהגים בה כדין מלכה והיו נוהגים על פיה.

מהי טענתו של הרב עוזיאל? מדוע גם הרמב"ם יודה שניתן בימינו למנות נכרים ונשים? כיצד הוא לומד זאת מדברי הרשב"א והר"ן? התבונן היטב בלשונם ונסה לחלוק על ראייתו של הרב עוזיאל!

דברי הרב עוזיאל קשים לכאורה: סברת החילוק אינה ברורה כ"כ - אם נשים פסולות לכל שררה, אז כיצד אופן המינוי מכשיר אותן? מה בכך שהמינוי נעשה על ידי בחירת העם? זאת ועיקר, ראייתו מדברי הרשב"א והר"ן קשה: נראה שכוונתם שהיא לא כיהנה בתפקיד רשמי של מלכה אלא רק שבפועל הלכו אחריה, מנהיגות כריזמטית ולא ממוסדת, ובלשונם 'התם לא מינו אותה אלא היו נוהגין בה כדין מלכה והיו נוהגים על פיה'. אי אפשר אפוא ללמוד מדבריהם על כשרות למינוי ממוסד ומסודר לשיטת הרמב"ם שפסלה נשים מכל שררה. גם מתשובתם השנייה ודאי שאין להביא ראייה, שכן הם עסקו בתשובתם השנייה רק בכשרות לדון, ותשובתם היא הלכה ידועה ופשוטה בהלכות דיין פסול, שהוא יכול לדון כאשר שני הצדדים מקבלים אותו עליהם, ואין ללמוד מכך לשאלת כשרות נשים למלכות ושררה לדעת הרמב"ם שפסל מכל שררה.

1. הרב עוזיאל התיר אפוא בטענה שהאיסור לא חל על מינוי של העם. הרב ישראלי
נימק את ההיתר אחרת (עמוד הימיני סימן יב):

והנראה שיש לדון בנבחרים על דרך הבחירות הנהוגות במדינה שהיא בחירה לזמן מסוים, ואין הבנים יורשים זכות האבות, שאין כאן לגמרי מתוכן שררה שהתורה דנה עליה. כי אין תוכן הנבחרים כיום בגדר מתן זכויות אישיות להם לשררה של הצבור, ואינם אלא באי כח הצבור ושליחיו לפעול מה שצריך לטובת הציבור. ואעפ"י שיש בידם כח להכריע וגם לכוף את המסרבים, אין זה גם כן מכוח הזכויות שהוענקו להם, אלא החלטת הצבור הוא לפעול לטובת הענין הכללי גם כשהיחידים סובלים או אינם מסכימים. וכל הנכנס לכלל הצבור על דעת כן נכנס, והיחידים שהועמדו בראש ומחליטים מנקודת ראות זו הנם ממלאים שליחות הצבור, ובשמו פועלים ומכוחו הם עושים. ומכיון שאינם אלא שליחים אין כאן גדרי שררה כלל, כי מכח המשלחים הם יונקים את כוחם, ואין כאן שררה שהצבור שורר על עצמו, ומגביל עצמו לטובתו על ידי שלוחיו שמסר להם ייפוי כח זה... ומעתה נראה פשוט שכשם שאם יש עסק משותף ליהודים ונכרים אפשר לסדר חלוקת תפקידים ביניהם, באופן שהנכרי יטפל בניהול העסק ובתור שכזה יתן הוראות ויקבע לכל אחד את

סדר פעולתו וכיוצא בזה, ולא נראה בזה משום ענין של שררה, כי אינו אלא בא כוח השותפין ובשמם הוא נותן ההוראות, כמו כן בשותפות הגדולה יותר של ניהול עיר ומדינה, אין משתנה התוכן היסודי של זכות הנבחרים, שאינם מקבלים שררה, ואינם אלא שליחי צבור המצווים ועומדים לפעול לטובתו, ובתור שכאלה נמסרו להם זכויות מיוחדות. ומכל מקום אין בגדר זכויות אלה משום שררה אלא כל פעולתם בתור שליחים, שאין שום איסור למנות כשליחים גם את הנכרים. בסיכום הדבר: נראים הדברים שלפי הדרך המקובלת במדינה של מתן הסמכויות לנבחרים למוסדות ניהול מקומיים או כלל מדיניים, שתכנה מתן ייפוי כח בתור שליחי הצבור לפעול במקומו ולמענו, ואף זו ניתנת רק לזמן מסוים ובתנאי שהנבחר ימלא את תפקידו באופן נאות, אין בזה משום שררה שאסרה תורה לתתה לנכרים.

מהי טענתו של הרב ישראלי? מדוע מותר למנות נכרים בימינו? היזכר בהרחבת הדין לכל שררות, בדוגמאות של השררות הכלולות באיסור, כאחראי על שאיבת המים, והתבונן על דברי הרב ישראלי. הדברים מובנים לך?

הרב יהודה זולדן מעיר שתפיסה זו של השלטון כשותפות בעסק סותרת לכאורה את תפיסתו היסודית של הרב ישראלי את השלטון, ודן בקושי (שם):

תפיסה כזו הרואה את מבנה השלטון של מדינת ישראל כעין שליחות של שותפים – תושבי המדינה, ולא כשררה, היא מחודשת. במקורות אחרים בהם התייחס הרב ישראלי לשלטון הקיים במדינת ישראל הוא קבע: "מועצת ממשלה שתבחר בדרך של בחירות נכונות יהא לה סמכות בכל מה שנוגע להנהלת האומה כאותה סמכות שהיה למלך ישראל". על בסיס ההנחה שיש לדמות את השלטון הקיים כיום במדינת ישראל כמקביל במידה כזו או אחרת להנהגת מלך ישראל, דן הרב ישראלי בשאלות רבות הקשורות להנהגת השלטון, המשפט, לסדרי המלחמה ועוד. לדבריו, המדינה המודרנית שבבסיסה בחירות דמוקרטיות לזמן קצוב וללא ירושה, היא מלכות ללא מלך: יש לה סמכויות של מלך: הוצאה למלחמה וכו'. ומאידך, אין בה את הדינים הקשורים לאישים הממלאים בה תפקידים, וכוחם השלטוני הוא בשל היותם שליחי העם, וכפי ששותפים ממנים מי מהם לנהל את העסק.

מהי תשובת הרב זולדן? מה היחס בין הדברים?

ננסה לסכם לסיום:

(1) התורה אוסרת למנות נכרי למלך, וראינו מספר טעמים: א. שמא המלך הנכרי יסית את העם לעבודה זרה. ב. ישראל בטבעם רחמנים ושמא המלך יהיה אכזר. ג. כבוד ישראל. ד. שמירה על הייחוד הלאומי. מניעת התבוללות תרבותית ומעשית בין העמים.

(2) חכמים הרחיבו את האיסור לגר ולכלל השררות, ואפילו אחראי על שאיבת מים.

(3) הספרי דורש מלך ולא מלכה ואוסר על מינוי אישה למלכה. הרמב"ם מיישם את הרחבת האיסור בנכרי גם באישה, ואוסר למנותה לכל השררות.

(4) עולה מדברים אלו שאסור למנות נכרי ואישה לתפקידי חבר כנסת ושר: אם אסור למנותם לכל השררות, ואפילו להיות אחראי על שאיבת מים, אז ודאי שאסור למנותם לכך.

למדנו מספר סברות להיתר:

במינוי אישה – יתכן שעצם דרשת הספרי אינה מוסכמת להלכה, שכן היא אינה מופיעה במשנה ובגמרא. זאת ועוד, לא מצאנו ביקורת על שלומציון המלכה, ולהפך מצאנו התייחסויות חיוביות לשלטונה. גם אם נקבל את דרשת מלך ולא מלכה, נראה שיש ראשונים שחולקים על ההרחבה לשאר השררות: הם מכשירים אישה להיות דיינת או 'מלמדת להם הדינים', תפקידים שיש בהם שררה.

טענות אלו אינן שייכות במינוי נכרי, שכן ההרחבה מופיעה כבר בגמ', ופגשנו שתי סברות:

א) הרב עוזיאל: אין איסור במינוי של העם. הרב עוזיאל לומד זאת מדברי הרשב"א על דבורה: "ואף על גב דאמרי' בספרי שום תשים עליך מלך ולא מלכה התם לא מינו אותה אלא היו נוהגין בה כדין מלכה והיו נוהגים על פיה".

נראה שסברה זו מעט קשה, ונראה יותר שכוונת הרשב"א אחרת: חילוק בין מינוי ממוסד ורשמי למנהיגות טבעית שאינה ממוסדת. לפי הסבר זה יש לאסור על מינוי נכרי לחבר כנסת או שר, תפקיד ממוסד ורשמי ומסודר ולא מנהיגות טבעית ולא רשמית.

ב) הרב ישראל: בימינו התפקידים אינם עוברים בירושה והם רק מינוי לזמן. המינויים אינם זכות אישית אפוא אלא חבר הכנסת הוא שליח של הציבור, וכעין שותפים שממנים אחד מהם להיות אחראי על העסק, שודאי שמותר למנות לכך גם נכרי והממונה אינו נחשב כבעל שררה עליהם אלא כשליחם.

גם סברה זו מעוררת התבוננות וקושי: וכי האחריות על שאיבת המים בכפר היתה תפקיד של שררה וזכות אישית ולא אחריות מטעם הציבור ולמענו? ואיך יתכן ששר יחשב פחות כתפקיד של שררה מאחראי על שאיבת המים בכפר?